

Yeni Mezun Hemşirelerde Utanç ve Suçluluk Duygusunun Algılanan Akademik Potansiyel ve Memnuniyet Düzeyine Etkisi: Tanımlayıcı Bir Araştırma

The Effect of Shame and Guilt on Perceived Academic Potential and Satisfaction Level in New Graduate Nurses: A Descriptive Study

Ebru AKBAŞ^a, Selma SABANCIOĞULLARI^a

^aSivas Cumhuriyet Üniversitesi Şehir Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Sivas, Türkiye

ÖZET Amaç: Bu çalışmanın amacı, yeni mezun hemşirelerde utanç ve suçluluk duygusunun algılanan akademik potansiyel ve memnuniyet düzeylerine etkisini belirlemektir. **Gereç ve Yöntemler:** Tanımlayıcı bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini bir sağlık yüksekokulunun hemşirelik bölümünden yeni mezun olan 162 hemşire oluşturdu. Örneklem sayısı evrenin tamamıdır. Veriler, Suçluluk-Utanç Ölçeği (SUTÖ), Akademik Potansiyel Yönelik İnanç ve Duygular Ölçeği (APYİDÖ) ve literatür bilgileri doğrultusunda araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılarak toplandı. Verilerin analizinde yüzdellik, ortalama, Pearson analizi ve çoklu doğrusal regresyon testleri kullanıldı. **Bulgular:** Hemşirelerin yaş ortalaması 22,70±1,46 ve %80,2'si kadındır. Hemşirelerin SUTÖ suçluluk alt boyut puan ortalaması 49,21±9,43, utanç alt boyut ortalaması ise 42,29±9,11'dir. APYİDÖ genel puan ortalaması 55,76±10,93'tür. SUTÖ suçluluk ve utanç alt boyut puan ortalamaları ile APYİDÖ genel ve alt boyut puan ortalamaları arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edildi ($p<0,05$). SUTÖ suçluluk alt boyutunun APYİDÖ puan ortalamalarını anlamlı düzeyde yordadığı saptandı ($R=44$, $R^2=19$, $F=12,62$, $p=0,000$). **Sonuç:** Hemşirelerin utanç ve suçluluk düzeyleri oldukça yüksektir ve akademik potansiyel düzeyleriyle ilişkilidir. Kadın ve mesleğinden memnun olan hemşirelerin utanç ve suçluluk düzeyleri ise daha yüksektir. Kadın, mesleği isteyerek seçen, mesleğinden ve akademik başarı düzeyinden memnun olan ve başarı potansiyeline inanan hemşirelerin, akademik potansiyellerine ilişkin inanç ve duygu düzeyleri yüksektir. Hemşireler, hem klinik uygulamalarında hem de akademik yaşantılarında itici bir güç olabilecek duygularını değerlendirmelidir. Hemşirelerin utanç ve suçluluk duyguları konusundaki farkındalığı ve bilgisi artırılmalıdır.

ABSTRACT Objective: The aim of this study was to determine the effect of shame and guilt on perceived academic potential and satisfaction levels in new graduate nurses. **Material and Methods:** In this descriptive study, 162 nurses, new graduated from the nursing department of a health college participated. The sample size is the entire population. Data were collected using Guilt and Shame Scale (GSS), the Academic Potential Beliefs and Feelings Scale (APBFS), and a personal information form developed by researchers. Percentage, mean, Pearson analysis and multiple linear regression tests were used to analyze the data. **Results:** The mean age of the nurses was 22.70±1.46 years and 80.2% female. The mean score for the guilt and shame subscale of GSS was 49.21±9.43 and 42.29±9.11 respectively. The overall mean score for APBFS was 55.76±10.93. A moderate positive correlation was found between scores of GSS and the overall and subscale scores of APBFS ($p<0.05$). The guilt subscale of GSS significantly predicted the mean scores of APBFS ($R=44$, $R^2=19$, $F=12.62$, $p=0.000$). **Conclusion:** Nurses' shame and guilt levels are quite high and correlated with their academic potential. Female nurses and nurses satisfied with their profession had higher levels of shame and guilt. Nurses female, choose the profession willingly, are satisfied with their profession and academic success level, and believe in their success potential have high levels of belief and emotion about their academic potential. Nurses should evaluate their emotions, which can be a driving force both in their clinical practice and in their academic life. There is a need to enhance awareness and knowledge concerning nurses' of shame and guilt.

Anahtar Kelimeler: Hemşireler; utanç; suçluluk; akademik performans

Keywords: Nurses; shame; guilt; academic performance

KAYNAK GÖSTERMEK İÇİN:

Akbaş E, Sabancıoğulları S. Yeni mezun hemşirelerde utanç ve suçluluk duygusunun algılanan akademik potansiyel ve memnuniyet düzeyine etkisi: Tanımlayıcı bir araştırma. Türkiye Klinikleri J Nurs Sci. 2024;16(3):904-12.

Correspondence: Ebru AKBAŞ

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Şehir Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Sivas, Türkiye

E-mail: ebruakbas1981@hotmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences.

Received: 17 Dec 2023

Received in revised form: 02 Apr 2024

Accepted: 20 May 2024

Available online: 22 May 2024

2146-8893 / Copyright © 2024 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Utanc ve suçluluk olumsuz öz değerlendirmeye neden olan temel duygulardır.¹ Lewis utancı, kişinin kendi davranışını sahip olduğu standartlar, değerler ve amaçlar doğrultusunda evrensel benliğine (global self) göre değerlendirmesi olarak belirtirken; suçluluğu, kişinin davranışını benliğine genellemeden sadece o anki davranışı üzerinden değerlendirmesi olarak ifade etmektedir.² Suçluluk duygusu, bireyin gerçekleştirebileceği çözüme yönelik davranışlarını engelleyebileceğinden, bireyin gelişimini geriletebilir. Utanc ise temel bir beceriksizlik sonucu kişinin kendisinden kaynaklanan sıkıntılı durum olarak değerlendirilebilmektedir.^{3,4}

Suçluluk ve utanc duyguları, bireyin içsel dünyasıyla ve sosyal çevresiyle kurduğu kişiler arası ilişkilerde belirgin bir rol oynamaktadır ve çeşitli davranışlarına yön vermektedir.^{5,6} Sağlık alanında bakım ve tedavi süreçlerini yürüten sağlık ekibi üyeleri arasında da kişiler arası ilişkiler oldukça kritik bir öneme sahiptir.⁷ Kahraman ve ark. hemşirelerin disiplinler arası bakım ve tedavi sürecinde kendi rollerini yerine getirirken, suçluluk ve utanc duygularının etkilerini vurgulamakta ve bu duyguların hasta bakım standartlarını artırmak, iş birlikçi tutumları geliştirmek ve mesleki bağlılıklarını güçlendirmek amacıyla belirlenmesinin önemini vurgulamaktadır.³ Sağlık ekibi üyeleri utanc ve suçluluk duygularının farkında olmalıdır, ancak potansiyel önemlerine rağmen bu duygular hemşirelik literatüründe çok az ilgi görmüştür.^{1,8} Bu bağlamda, suçluluk ve utanc duygularını etkileyen faktörlerin anlaşılması, yeni işbaşı yapan sağlık personelinin etkinlik ve verimliliğini artırıcı adımların atılmasında önemli bir adımı temsil etmektedir. Yeni mezun hemşirelerin utanc ve suçluluk duygularının değerlendirilmesi; bu duyguların fark edilmesine, anlaşılmasına imkân sağlayarak tedavi ve hemşirelik bakımının etkili şekilde yerine getirilmesine, ortaya çıkabilecek sorunlara alternatif çözümlerin üretilebilmesine önemli katkılar sunabilir. Kaya ve ark. suçluluk ve utanc duygularının, sağlık profesyonellerinin disiplinler arası bakım ve tedavi sürecindeki rollerini profesyonelce yerine getirme becerilerini etkileyebileceğini belirtmektedir.⁹ Ek olarak bu duyguların hemşirelerin klinik eğitimi üzerinde etkili olabileceği bu nedenle de hemşire eğitimciler tarafından dikkate alınması gerektiği vurgu-

lanmaktadır.⁸⁻¹⁰ Ayrıca fiziksel ve/veya psikolojik rahatsızlıklar oluşturmada erken dönemde utanc ve suçluluk duygularının fark edilmesi bireysel sorunların ele alınarak çözümlenmesinde, çalışma memnuniyetinin ve motivasyonunun artırılmasında önemli bir etken olarak görülmektedir.^{3,11,12} Çalışma memnuniyeti ve motivasyonu üzerinde etkili olabilecek diğer bir durumda bireyin akademik potansiyeline ilişkin inancıdır. Bireyin duyguları ve akademik potansiyeline ilişkin inancı, akademik başarısında ya da başarısızlığında önemli rol oynayabilmektedir.¹³⁻¹⁵

Bu araştırma, yeni mezun hemşirelerde utanc ve suçluluk duygularının akademik potansiyelleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapıldı. Bu çalışma sonuçları ile hemşirelerin utanc ve suçluluk duygularının düzenlenmesine ve akademik performansın artırılmasına yönelik kişisel gelişim ve beceri programlarının oluşturulmasına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu açıdan bakıldığında, hemşirelerde bu duyguların tanınması ve değerlendirilmesi; bu duyguları etkileyebilecek sosyodemografik faktörlerin belirlenmesine ve hemşirelerin akademik performansının artırılmasında yeni stratejilerin geliştirilmesine önemli katkılar sağlayabilir. Bu gelişim programlarının oluşturulması, mevcut veya gelecekte ortaya çıkabilecek mesleki sorunların (çözüm odaklı olamama, kişiler arası ilişkilerde yetersizlik, etkisiz baş etme, vb.) çözümlenmesi ve meslekte hemşirelik bakım kalitesinin iyileştirilmesi için yeni stratejiler geliştirilmesine fırsat yaratabilir.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN TİPİ

Bu çalışma, yeni mezun hemşirelerin utanc ve suçluluk duygularının akademik potansiyelleri üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, tanımlayıcı desen kullanıldı. Çalışmanın verileri 15 Haziran-15 Temmuz 2023 tarihleri arasında mezun olduğu kurumda toplandı.

Spesifik araştırma soruları aşağıdaki soruları içermektedir:

1. Yeni mezun hemşirelerin suçluluk ve utanc duygu düzeyleri nedir?

2. Yeni mezun hemşirelerin suçluluk ve utanç duyguları ile akademik potansiyel düzeyleri arasındaki ilişki nedir?

3. Yeni mezun hemşirelerin sosyodemografik ve mesleki özelliklerine göre suçluluk ve utanç duyguları ile akademik potansiyel düzeyleri arasındaki farklar nelerdir?

ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini bir üniversitenin hemşirelik bölümünden mezun olan hemşireler oluşturdu. Araştırmada örneklem seçimi yapılmadı. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan tüm mezun hemşireler çalışmaya dahil edildi. Araştırmaya toplam 162 mezun hemşire katıldı.

Dâhil Edilme Kriterleri

Çalışmaya katılmayı kabul eden ve 2022-2023 yılında mezun olan hemşireler çalışmaya dâhil edildi.

Dışlama Kriterleri

Herhangi bir destek grubuna ya da psikoterapiye katılan, çalışmaya katılmayı kabul etmeyen, araştırma sorularına eksik yanıt veren katılımcılar çalışmaya dâhil edilmedi.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Veriler, kişisel bilgi formu, Suçluluk-Utanç Ölçeği (SUTÖ) ve Akademik Potansiyele Yönelik İnanç ve Duygular Ölçeği (APYİDÖ) kullanılarak toplandı.

Kişisel bilgi formu: Bilgi formunda 14 soru yer almaktadır. Bu soruların içeriği; yaş, cinsiyet, çalışma ve ekonomik durumu, kaldığı yer, babanın ve annenin eğitim ile çalışma durumu, mesleği isteyerek seçme durumu, hemşireliği okumaktan memnuniyet düzeyi, akademik başarı düzeyinden memnuniyet düzeyi ve başarı potansiyeline inanma durumundan oluşmaktadır.

SUTÖ: Suçluluk ve utanç duygularını belirlemek amacıyla kullanılan bu ölçek, 1992 yılında Şahin ve Şahin tarafından geliştirilmiştir. Derecelendirmesi 5'li Likert yapısıdır ve 24 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçekte, suçluluk ve utanç olmak üzere iki alt boyut bulunmaktadır. Her bir alt boyut 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar suçluluk ve utanç düzeylerinin de yükseldiğini göster-

mektedir. Her bir alt boyut için alınabilecek en düşük puan 12, en yüksek puan 60'dır.¹⁶

APYİDÖ: Patall ve ark. tarafından geliştirilmiştir.¹³ Ölçeğin Türkçe geçerlik güvenirliği Akın ve ark. tarafından yapılmıştır. Ölçek 10 madde ve her biri beşer maddeden oluşan iki alt boyuttan (akademik potansiyel memnuniyeti ve algılanan akademik potansiyel) oluşmaktadır. Derecelendirmesi 7'li Likert yapısındadır ("1" Bana hiç uygun değil, "7" Bana tamamen uygun). Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Her bir alt boyut için alınabilecek en düşük puan 5, en yüksek puan 35'tir. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar, akademik potansiyele yönelik inanç ve duyguların yüksek düzeyde olduğunu belirtmektedir.¹⁷

VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmaya katılmaya gönüllü olan, mezun durumunda olup henüz üniversite ile ilişkisini kesmemiş yeni mezun hemşirelere araştırma formları araştırmacılar tarafından yüz yüze verildi. Hemşireler formları kendileri doldurdu ve yine araştırmacılar tarafından aynı gün içerisinde geri toplandı. Hemşirelere anket formuna isim yazmamaları gerektiği belirtildi. Formların doldurulması her hemşire için yaklaşık 15-20 dk sürdü.

VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmadan elde edilen verilerin analizi SPSS 24.0 (IBM Corp. Released 2016. IBM SPSS Statistics for windows, Version 24.0. Armonk, NY:IBM Corp.) paket programı kullanılarak yapıldı. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov testi ile saptandı ve verilerin normal dağıldığı belirlendi. Verilerin analizinde yüzdeler, ortalama, Pearson analizi ve çoklu doğrusal regresyon testleri kullanıldı. Veriler $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirildi.

ETİK İLKELER

Araştırmaya başlamadan önce Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulundan 17 Mayıs 2023 tarih ve 2023-05/24 sayılı karar numarası ile izin alındı. Araştırma, Helsinki Deklarasyonu prensiplerine uygun olarak yürütüldü. Çalışmaya dâhil olan tüm katılımcılardan ve araştırmacının yürütüldüğü kurumdan yazılı izin alındı. Araş-

tırmada kullanılan ölçeklerin sahiplerinden elektronik posta yoluyla izin alındı.

BULGULAR

Tablo 1'de yeni mezun hemşirelerin tanıtıcı özellikleri verildi. Araştırmaya dâhil olan hemşirelerin yaş ortalaması $22,70 \pm 1,46$ ve %80,2'si kadındır. Hemşirelerin %58,6'sının babası, %13,6'sının ise annesi herhangi bir işte çalışmaktadır (**Tablo 1**).

Hemşirelerin %6,2'si çalışırken, %93,8'i ise henüz çalışmamaktadır. Hemşirelerin %62,3'ü mesleği isteyerek seçtiğini, %64,2'si mesleğinden memnun olduğunu, %40,7'si akademik başarı düzeyinden

TABLO 1: Yeni mezun hemşirelerin sosyodemografik özellikleri (n=162).

Bireysel özellikler	Sayı	%
Yaş ortalaması ($\bar{X} \pm SS$)	22,70±1,46	
Cinsiyet		
Kadın	130	80,2
Erkek	32	19,8
Ekonomik durum		
Yeterli	37	22,8
Orta	105	64,8
Yetersiz	20	12,3
Kaldığı yer		
Evde ailesi ile	37	22,8
Yurtta	125	77,2
Babanın eğitim durumu		
İlkokul	57	35,2
Ortaokul	45	27,8
Lise	41	25,3
Üniversite	19	11,7
Annenin eğitim durumu		
İlkokul	104	64,2
Ortaokul	35	21,6
Lise	23	14,2
Babanın çalışma durumu		
Emekli	51	31,5
Serbest meslek	48	29,6
İşçi	26	16,0
Memur	21	13,0
Çalışmıyor	16	9,9
Annenin çalışma durumu		
Çalışmıyor	140	86,4
Çalışıyor	22	13,6

SS: Standart sapma.

TABLO 2: Yeni mezun hemşirelerin meslekle ilgili düşüncelerinin dağılımı (n=162).

Mesleki özellikler	Sayı	%
Çalışma durumu		
Evet	10	6,2
Hayır	152	93,8
Mesleği isteyerek seçme durumu		
Evet	101	62,3
Hayır	51	37,7
Hemşire olmaktan memnuniyet düzeyi		
Evet	104	64,2
Hayır	58	35,8
Üniversite eğitim sürecinde akademik başarı düzeyinden memnuniyet durumu		
Evet	66	40,7
Hayır	96	59,3
Başarı potansiyeline inanma durumu		
Evet	134	82,7
Hayır	28	17,3

memnun olduğunu ve %82,7'si başarı potansiyeline inandığını ifade etmiştir (**Tablo 2**).

Tablo 3'te görüldüğü gibi yeni mezun hemşirelerin SUTÖ, suçluluk alt boyutu puan ortalaması $49,21 \pm 9,43$, utanç alt boyut puan ortalaması ise $42,29 \pm 9,11$ olarak belirlendi. Hemşirelerin APYİDÖ genel toplam puan ortalaması $55,76 \pm 10,93$, akademik potansiyel memnuniyeti alt boyut puan ortalaması $27,48 \pm 6,02$ ve algılanan akademik potansiyel alt boyut puan ortalaması ise $28,28 \pm 5,60$ olarak saptandı (**Tablo 3**).

Yeni mezun hemşirelerin SUTÖ ve APYİDÖ puan ortalamalarının korelasyonuna bakıldığında SUTÖ, suçluluk ve utanç alt boyut puan ortalamalarının APYİDÖ genel ve alt boyut puan ortalamaları ile orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki gösterdikleri saptandı (**Tablo 4**). Yapılan regresyon analizinde korelasyon ilişkisine paralel olarak akademik potansiyele yönelik inanç ve duyguları en çok yordayan değişken SUTÖ suçluluk alt boyutu oldu ($R=44$, $R^2=19$, $F=12,62$, $p=0,000$) (**Tablo 5**).

Yeni mezun hemşirelerin cinsiyet ve meslekle ilgili düşünceleri ile SUTÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında, kadınların ve mesleğinden memnun olanların hem suçluluk hem de utanç alt boyut

TABLO 3: Yeni mezun hemşirelerin SUTÖ ve APYİDÖ puan ortalamaları.

Ölçekler	X±SS	Minimum-maksimum puanlar	Ölçekten alınabilecek minimum-maksimum puanlar
SUTÖ			
Suçluluk alt boyutu	49,21±9,43	22-60	12-60
Utanch alt boyutu	42,29±9,11	17-60	12-60
APYİDÖ			
Genel toplam	55,76±10,93	28-70	10-70
Akademik potansiyel memnuniyeti	27,48±6,02	10-35	5-35
Algılanan akademik potansiyel	28,28±5,60	9-35	5-35

SUTÖ: Suçluluk-Utanch Ölçeği; APYİDÖ: Akademik Potansiyele Yönelik İnanç ve Duygular Ölçeği; SS: Standart sapma.

TABLO 4: Yeni mezun hemşirelerin SUTÖ ve APYİDÖ puan ortalamalarının korelasyonu.

Ölçekler	1	2	3	4	5
SUTÖ					
Suçluluk alt boyutu	-				
Utanch alt boyutu	0,75*	-			
APYİDÖ					
Genel toplam	0,42*	0,30*	-		
Akademik potansiyel memnuniyeti	0,37*	0,26*	0,95*	-	
Algılanan akademik potansiyel	0,43*	0,32*	0,94*	-0,77*	-

*p<0,001; SUTÖ: Suçluluk-Utanch Ölçeği; APYİDÖ: Akademik Potansiyele Yönelik İnanç ve Duygular Ölçeği.

TABLO 5: APYİDÖ çoklu doğrusal regresyon analizi göstergeleri.

Değişkenler	B	SH	β	t değeri	p değeri
SUTÖ					
Suçluluk alt boyutu	0,48	0,12	0,41	3,86	0,000
Utanch alt boyutu	-0,03	0,12	-0,03	-0,27	0,782
Cinsiyet	-3,62	1,99	-0,13	-1,81	0,071
R=0,44, R²=0,19, F=12,62, p=0,000					

β: Standardize edilmiş regresyon katsayısı; R²: Regresyon modeli tarafından açıklanan bağımlı değişkendeki varyasyon oranı; SH: Standart hata; APYİDÖ: Akademik Potansiyele Yönelik İnanç ve Duygular Ölçeği; SUTÖ: Suçluluk-Utanch Ölçeği.

puan ortalamaları erkeklere ve mesleğinden memnun olmayanlara göre istatistiksel olarak anlamlı olacak şekilde daha yüksek saptandı (p<0,05). Başarı potansiyeline inananların suçluluk alt boyut puan ortalaması inananlara göre anlamlı düzeyde daha yüksekti (p<0,05). Benzer şekilde, kadınların, mesleği isteyerek seçenlerin, mesleğinden ve akademik başarı düzeyinden memnun olanların ve başarı potansiyeline inananların APYİDÖ genel ve alt boyut puan ortalamaları diğerlerine göre anlamlı derecede daha yüksek belirlendi (p<0,05) (Tablo 6).

TARTIŞMA

Bu çalışma, yeni mezun hemşirelerin sosyodemografik/mesleki özelliklerini, utanch-suçluluk düzeylerini ve akademik potansiyellerini değerlendirmeyi ve bu değişkenler arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada yeni mezun hemşirelerin utanch ve suçluluk duygularının ortalama puanının üzerinde olduğu belirlendi. Benzer şekilde hemşireler üzerinde yapılan çalışmalarda da utanch ve suçluluk duygularının yüksek düzeylerde olduğu belirtilmiştir.^{3,18,19} Sağlık bakım hizmeti sunan hemşirelerin işlerinde hata

TABLO 6: Yeni mezun hemşirelerin cinsiyet ve meslekle ilgili düşüncelerine göre SUTÖ ve APYİDÖ puan ortalamalarının karşılaştırılması (n=162).

Meslekle ilgili düşünceleri	SUTÖ			APYİDÖ	
	Suçluluk alt boyutu	Utanc alt boyutu	Genel toplam	Akademik potansiyel memnuniyeti alt boyutu	Algılanan akademik potansiyel alt boyutu
	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS
Cinsiyet					
Kadın	50,10±8,83	43,06±9,05	56,88±10,73	27,89±5,96	28,99±5,37
Erkek	45,59±10,96	39,15±8,80	51,21±10,74	25,81±6,07	25,40±5,66
Test t/p değeri	2,46/0,015	2,19/0,029	2,67/0,008	1,76/0,080	3,34/0,001
Mesleği isteyerek seçme durumu					
Evet	50,24±8,83	43,29±8,82	57,24±10,45	27,92±5,96	29,32±5,09
Hayır	47,50±10,20	40,62±9,41	53,31±11,35	26,75±6,10	26,55±6,01
Test t/p değeri	1,80/0,073	1,82/0,070	2,24/0,026	1,19/0,233	3,13/0,002
Meslekten memnuniyet durumu					
Evet	50,32±8,90	43,67±8,68	57,45±9,76	28,20±5,55	29,25±4,82
Hayır	47,22±10,09	39,81±9,41	52,74±12,29	26,18±6,63	26,55±6,46
Test t/p değeri	2,02/0,044	2,63/0,009	2,67/0,008	2,05/0,041	3,01/0,003
Akademik başarı düzeyinden memnuniyet durumu					
Memnunum	50,24±8,83	43,48±8,61	58,50±9,18	28,95±5,00	29,54±4,96
Memnun değilim	48,51±9,81	41,46±9,39	53,88±11,67	26,46±6,46	27,41±5,86
Test t/p değeri	1,14/0,252	1,38/0,167	2,68/0,008	2,62/0,009	2,41/0,017
Başarı potansiyeline inanma durumu					
Evet	50,18±9,01	42,53±8,99	56,82±10,39	28,06±5,73	28,75±5,46
Hayır	44,57±10,15	41,10±9,75	50,71±12,19	24,67±6,67	26,03±5,78
Test MU/p değeri	-2,78/0,005	-0,78/0,434	-2,52/0,012	-2,46/0,014	-0,33/0,019

MU: Normal dağılım göstermeyen veriler için iki ortalama arasındaki farkın anlamlılık testi; t: Normal dağılım gösteren veriler için iki ortalama arasındaki farkın anlamlılık testi; p: İstatistiksel anlamlılık düzeyi (p<0,05); SUTÖ: Suçluluk-Utanc Ölçeği; APYİDÖ: Akademik Potansiyele Yönelik İnanç ve Duygular Ölçeği; SS: Standart sapma.

yapmadan dikkatli olması gerekmektedir. İş yerinde hata yapan hemşirelerin bazıları kendilerini bazıları da başkalarını suçlayarak ya da kendinden utanarak tepki verebilmektedir.^{9,20,21} Rowe ve Fitness suçluluk-utanc duygularının kişilik gelişimi üzerine hem olumlu hem de olumsuz etkilerinin bulunduğunu belirtmektedir.²² Kahraman ve ark. üst benliğin gelişimi esnasında, sağlıklı boyutta yaşanan suçluluk-utanc duygularının bireylerde sağduyunun temelini oluşturduğunu vurgulamaktadır.³ Bu durum, suçluluk ve utanc duygularının kişinin davranışı üzerine düşündüğü ve olumsuz deneyimlerini anlamlandırıldığı, aynı hatayı iki kez yapmamak için içgörüsünü harekete geçirdiği şeklinde yorumlanabilir. Çalışmada hemşireliği isteyerek seçen ve mesleğinden memnun olan kadın hemşirelerin daha yüksek suçluluk ve utanc duygularını yaşadığı görülmektedir. Başaran ve Köşgeroğlu kadına toplum tarafından yüklenen bakım verme, şefkat gibi rollerden dolayı hemşireliğin

“kadın mesleği” olarak bilindiğini ifade etmektedir.²³ Bu durum, araştırmaya katılan hemşirelerin mesleki rollerine/değerlerine önem vermeleri ve sağduyularını geliştirmeleri şeklinde düşünülebilir. Bununla birlikte meslekte yeni olan hemşirelerin yaşadığı bu duygular, mesleki tatmini artırmada ve profesyonel kimlik oluşturmada itici bir güç olabilir.

Çalışmamızda kadın hemşirelerin, mesleğini isteyerek seçenlerin, mesleğinden ve akademik başarı düzeyinden memnun olanların ve başarı potansiyeline inananların akademik potansiyeline yönelik inanç ve duygularının daha yüksek olduğu görülmektedir. Erol ve ark.nın hemşirelik alanında lisansüstü eğitim alan ve çoğunluğunun hemşire olarak görev yaptığı öğrencilerdeki akademik başarı durumlarını incelediği çalışmada, hemşirelik mesleğini isteyerek seçen hemşirelerin akademik motivasyonun daha yüksek olduğunu belirtmektedir.²⁴ Bu durum, çalışma sonuçlarımıza paralel olarak mesleğini isteyerek yapan,

memnun olan ve başarıya potansiyeline inanan hemşirelerin bilimsel bilgilerini artırmada, sahip olduğu mesleki bilgi ve becerileri uygulamaya aktarma noktasında daha motive olmaları ile açıklanabilir. Ayrıca akademik potansiyeline inanan ve mesleğini uygulamada istekli olan bu hemşirelerin kendilerini mesleki alanda geliştirmek için daha fazla çabaladığı ve karşısına çıkan engellerle ya da güçlüklerle daha etkili şekilde baş edebildiği varsayılabilir.

Çalışmamızdan elde edilen sonuçlar, yeni mezun hemşirelerin utanç ve suçluluk duyguları düzeylerinin arttıkça akademik potansiyellerine yönelik inanç ve duyguları düzeylerinin arttığını ortaya koymaktadır. Özellikle olumsuz duygular arasında yer alan kaygı, korku, hayal kırıklığı, öfke, can sıkıntısı, üzüntü, utanç, umutsuzluk, suçluluk gibi duygularının akademik bağlamdaki etkisi literatürde yer almaktadır.²⁵⁻²⁷ Bireylerde utanç duygusunun öz saygıyı azalttığı, sosyal kaygı, yalnızlık ve korku duygularına neden olduğu ve depresyon gibi olumsuz psikososyal sonuçlara yol açtığı ifade edilmektedir.²⁸⁻³¹ Utanç genellikle arzu edilen bir duygu olarak görülmesi de benliğin yeniden onaylanmasına ve kişisel gelişime fırsat sunabilmektedir.^{20,32,33} Gilbert ve Procter bireyin bir hata yaptıktan sonra, kendini suçlama veya olumsuz duygu yaşamasının ardından kendisine şefkat ve nezaketle davranmasının ideal benliğinin ve öz değerinin yeniden onaylanması yoluyla sıkıntının hafifletilebileceğini ifade etmektedir.³⁴ Utanç duygusunun aynı zamanda mesleki gelişime de olumlu yönde katkısı olabilir.³⁵ Nihei ve ark. utanmaktan korkmayan profesyonel olarak hareket edebilen hemşirelerin hastaları güvende tutabileceğini, öz saygı ve öz yeterliliğini geliştirebileceğini, kaliteli bir hemşirelik bakımı sağlayabileceğini belirtmektedir.²⁰ Literatürde akademik başarı durumlarının incelendiği çalışmalarda da benzer sonuçların bulunduğu görülmekte, bireylerin öğrenmesinde ve akademik başarısında duyguların önemli bir rolü olduğu ifade edilmektedir.^{13,21}

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIĞI

Bu çalışmada, bazı sınırlılıklar yer almaktadır. Birincisi, sadece yeni mezun hemşirelerin akademik başarısını değerlendirmeye odaklanılmış olmasıdır. Daha fazla çalışma yılına sahip hemşirelerin akademik başarısının objektif olarak değerlendirilemeye-

ceği yazarlar tarafından varsayılmaktadır. İkincisi, yaptığımız bu çalışma ile ilgili benzer literatür bilgisinin sınırlı olması bulguların tartışılmasını kısıtlamaktadır. Bu konuda daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

SONUÇ

Bu çalışmada, hemşirelerin utanç ve suçluluk düzeylerinin yüksek olduğu ve akademik potansiyellerine yönelik inanç ve duyguları düzeyleriyle pozitif yönde bir ilişki gösterdiği belirlendi. Kadın ve mesleğinden memnun olan hemşirelerin utanç ve suçluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu bulundu. Ayrıca kadın, mesleği isteyerek seçen, mesleğinden ve akademik başarı düzeyinden memnun olan ve başarı potansiyeline inanan hemşirelerin, daha yüksek akademik bir potansiyel taşıdığı sonucuna varıldı. Hemşirelerin mesleki rol ve sorumluluklarını yerine getirirken, utanç ve suçluluk duyguları konusundaki farkındalığı ve bilgisi artırılmalıdır. Hemşireler, hem klinik uygulamalarında hem de akademik yaşantılarında itici bir güç olabilecek duygularını değerlendirebilmelidir. Hemşirelerin duygusal ihtiyaçlarını anlama ve destekleme konusunda hizmet içi eğitimlerde duygusal zorluklarla başa çıkma stratejilerinin uygulanmasına yönelik teşvik edici eğitim programlarının düzenlenmesi ya da psikolojik destek ve danışmanlık hizmetlerinin sunulması hemşirelerin duygusal sağlıklarını destekleyebilir ve mesleki performanslarını artırabilir. Bu programlar, hemşirelerin duygusal zorluklarla başa çıkma becerilerini geliştirmelerine, mesleki stresle daha etkili bir şekilde baş etmelerine, ayrıca akademik potansiyellerini geliştirmelerini de sağlayan bir yöntem olarak yardımcı olabilir/kullanılabilir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite

üyeliliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, birliktirlik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Ebru Akbaş; **Tasarım:** Ebru Akbaş, Selma Saban-

cioğlları; **Denetleme/Danışmanlık:** Ebru Akbaş, Selma Sabancıoğlları; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Ebru Akbaş, Selma Sabancıoğlları; **Analiz ve/veya Yorum:** Ebru Akbaş, Selma Sabancıoğlları; **Kaynak Taraması:** Ebru Akbaş; **Makalenin Yazımı:** Ebru Akbaş, Selma Sabancıoğlları; **Eleştirel İnceleme:** Ebru Akbaş, Selma Sabancıoğlları.

KAYNAKLAR

- Söylemez S, Koyuncu M, Amado S. Utanç ve suçluluk duygularının bilişsel psikoloji kapsamında değerlendirilmesi [Evaluation of shame and guilt emotions in the scope of cognitive psychology]. Psikoloji Çalışmaları. 2018;38(2):259-88. [Crossref]
- Lewis M. Self-conscious emotions: embarrassment, pride, shame, and guilt. Lewis M, Haviland-Jones JM, eds. Handbook of Emotions. 2nd ed. New York: Guilford Press; 2000. p.623-36.
- Kahraman S, Koca BD, Karataş H. Hemşirelik öğrencilerinde suçluluk, utanç duyguları ve etkileyen faktörler [Determine nursing students' guilt and shame feelings and influencing factors]. Harran Üniv Tıp Fak Derg. 2017;14(3):171-8. [Link]
- Teroni F, Deonna JA. Differentiating shame from guilt. Conscious Cogn. 2008;17(3):725-40. [Crossref] [PubMed]
- Yancey NR. Shame in teaching-learning: a humanbecoming perspective. Nurs Sci Q. 2021;34(2):125-9. [Crossref] [PubMed]
- Gee ML, Copeland D. Shaming: a concept analysis. ANS Adv Nurs Sci. 2023;46(1):E16-E28. [PubMed]
- Rowlands SL. Understanding and mitigating moral injury in nurses. Nurs Stand. 2021;36(11):40-4. [Crossref] [PubMed]
- Jaeb MA. Concept analysis of shame in nursing. Int J Ment Health Nurs. 2022;31(2):295-304. [Crossref] [PubMed]
- Kaya N, Aşti T, Turan N, Karabay B, Emir E. The feelings of guilt and shame experienced by Nursing and Midwifery students. Nurse Educ Today. 2012;32(6):630-5. [Crossref] [PubMed]
- Tsuji K, Iwata N, Simojo M, Hagiwara T, Sasaki Y, Nagata Y, et al. Nursing care students' image of shame -comparison between first and second year nursing students. J UOEH. 2019;41(2):203-9. [Crossref] [PubMed]
- Çevik K, Khorshid L. Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel davranışları uygulayabilme durumlarının belirlenmesi [Determination of status of applying the professional behaviours of nursing students]. Ege Üniv Hemşirelik Fak Derg. 2012;28(2):23-30. [Link]
- Akbaş M, İmamoğlu S. Cinsiyet ve bağlanma stillerinin utanç, suçluluk ve yalnızlık duygularını yordama gücünün araştırılması [Investigating the power of gender and attachment styles to predict feelings of shame, guilt and loneliness]. Kuram Uygul Eğit Bil. 2010;10(2):651-82. [Link]
- Patal EA, Awad GH, Cestone CM. Academic potential beliefs and feelings: conceptual development and relations with academic outcomes. Self Identity. 2014;13(1):58-80. [Crossref]
- Canpolat AM. The relationship between academic self-efficacy, learning styles and epistemological beliefs: a study on the students of the school of physical education and sports. Cypriot J Educ Sci. 2019;14(4):610-7. [Crossref]
- Ayar D, Karasu F, Bulut A. İki farklı mesleki eğitim alan üniversite öğrencilerinde büyüleneci narsizm düzeyi ile akademik potansiyel memnuniyeti arasındaki ilişki [The relationship between the level of grandiose narcissism and satisfaction with academic potential in university students who received two different vocational training]. Sakarya Tıp Derg. 2021;11(4):908-19. [Crossref]
- Şahin N, Şahin N. Adolescent guilt, shame and depression in relation to Sociotropy and Autonomy. In World Congress of Cognitive Therapy, Toronto, Canada. 1992;17-21.
- Akın A, Akın Ü, Yıldız B. Akademik potansiyele yönelik inanç ve duygular ölçeği'nin Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirliği [The Validity and reliability of Turkish version of the Academic Potential Beliefs and Feelings Scale]. Bartın Üniv Eğit Fak Derg. 2014;3(2):49-62. [Crossref]
- Barr P. Dimensions of the Burnout Measure: Relationships with shame- and guilt-proneness in neonatal intensive care unit nurses. Aust Crit Care. 2022;35(2):174-80. [Crossref] [PubMed]
- Barr P. Burnout in neonatal intensive care unit nurses: relationships with moral distress, adult attachment insecurities, and proneness to guilt and shame. J Perinat Med. 2020;48(4):416-22. [Crossref] [PubMed]
- Laurent A, Aubert L, Chahraoui K, Bioy A, Mariage A, Quenot JP, et al. Error in intensive care: psychological repercussions and defense mechanisms among health professionals. Crit Care Med. 2014;42(11):2370-8. [Crossref] [PubMed]
- Nihei Y, Asakura K, Sugiyama S, Takada N. A concept analysis of shame in the field of nursing. Nurs Forum. 2022;57(6):1529-35. [Crossref] [PubMed] [PMC]
- Rowe AD, Fitness J. Understanding the role of negative emotions in adult learning and achievement: a social functional perspective. Behav Sci (Basel). 2018;8(2):27. [Crossref] [PubMed] [PMC]
- Başaran F, Köşgeroğlu N. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin hemşirelik mesleğine yansımaları [Reflections of gender inequality on nursing profession]. Gümüşhane Üniv Sağlık Bilimi Derg. 2020;9(3):293-9. [Crossref]
- Erol Ö, Ünşar S, Yacan L. Hemşirelik alanında lisansüstü eğitim alan öğrencilerin akademik başarı durumları ve etkileyen faktörler [Academic success of the nursing postgraduate students and the affecting factors]. Yükseköğretim ve Bilim Derg. 2020;10(3):608-14. [Link]
- Rowe A, Fitness J, Wood L. The role and functionality of emotions in feedback at university: A qualitative study. Aust Educ Res. 2014;41(3):283-309. [Crossref]
- Rowe AD, Fitness J, Wood LN. University student and lecturer perceptions of positive emotions in learning. Int J Qual Stud Educ. 2015;28:1-20. [Crossref]
- Pekrun R, Stephens SJ. Achievement emotions in higher education. Smart JC, ed. Higher Education: Handbook of Theory and Research. vol 25. NY, USA: Springer; 2010. p.257-306. [Crossref]

28. Tamburri LM. Creating healthy work environments for second victims of adverse events. *AACN Adv Crit Care*. 2017;28(4):366-74. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
29. Tangney JP, Stuewig J, Martinez AG. Two faces of shame: the roles of shame and guilt in predicting recidivism. *Psychol Sci*. 2014;25(3):799-805. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)] [[PMC](#)]
30. Larsen LK, Uhrenfeldt L. Patients' lived experiences of a reduced intake of food and drinks during illness: a literature review. *Scand J Caring Sci*. 2013;27(1):184-94. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
31. Krzan KD, Merandi J, Morvay S, Mirtallo J. Implementation of a "second victim" program in a pediatric hospital. *Am J Health Syst Pharm*. 2015;72(7):563-7. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
32. Walker J. Shame and transformation in the theory and practice of adult learning and education. *J. Transform. Educ*. 2017;15(4):154134461769959. [[Crossref](#)]
33. Lewis M. The role of the self in shame. *Soc Res An Int Q*. 2003;70(4):1181-204. [[Crossref](#)]
34. Gilbert P, Procter S. Compassionate mind training for people with high shame and self-criticism: overview and pilot study of a group therapy approach. *Clin Psychol Psychother*. 2006;13(6):353-79. [[Crossref](#)]
35. Jude W. Shame and transformation in the theory and practice of adult learning and education. *J Transf Educ*. 2017;15(4):357-74. [[Crossref](#)]